

Beperken (niet-noodzakelijk) grensverkeer

Beslisnotitie ACC 8 oktober 2020

Aanleiding

Tijdens de ACC-19 van 13 augustus jl. is verzocht voor een aantal onderwerpen¹ in kaart te brengen welke maatregelen zouden kunnen worden genomen om de verspreiding van COVID-19 tegen te gaan. Deze onderwerpen worden momenteel aan de hand van interdepartementale scenariosessies nader uitgewerkt. Voorliggend document is een overzicht van maatregelen die kunnen worden overwogen niet-noodzakelijk grensverkeer te kunnen beperken. Dit geldt voor alle vormen van verkeer van en naar gebieden buiten Nederland (buurlanden, EU+ gebied en derde landen). Maatregelen om grensverkeer te beperken kunnen in bepaalde gevallen wenselijk zijn om de volksgezondheid te beschermen om verdere verspreiding van het COVID-19 virus tegen te gaan door reisbewegingen en drukte in bepaalde gebieden, bijvoorbeeld in de grensregio's, te beperken. Deze notitie richt zich op maatregelen die Nederlandse autoriteiten kunnen nemen, eventueel samen met autoriteiten in andere landen. Uiteraard hebben ook maatregelen van andere landen effect op grensverkeer. Onderlinge informatie-uitwisseling en waar mogelijk afstemming is daarom gewenst op alle schaalniveaus.

Dit overzicht is nader uitgewerkt tijdens scenariosessies met vertegenwoordigers vanuit de verschillende departementen, de Rijksoverheid, de Veiligheidsregio's en lokaal bestuur. Doel van het overzicht is om op abstract niveau inzichtelijk te maken aan welke maatregelen kan worden gedacht in een drietal scenario's. Tevens loopt er een traject bij de VNG waarin gevolgen voor de grensregio's en ideeën voor het verzachten hiervan in kaart worden gebracht. Dit zal naar verwachting eind oktober worden afgerond. Tijdens de ACC-19 van 1 oktober jl. is verzocht het overzicht naast financieel economisch afwegingskader te leggen. Naar aanleiding daarvan zijn enkele wijzigingen gemaakt en is een kolom met effect op indammen virus toegevoegd. De gegevens in deze kolom onder voorbehoud toetsing door RIVM.

Gevraagd besluit

Instemmen met het bijgaande tabellen met leeswijzer als overzicht van mogelijke maatregelen om grensverkeer te beperken. Een eventuele herziening kan plaatsvinden aan de hand van het eind oktober te verwachten rapport van de VNG over gevolgen voor de grensregio's.

Randvoorwaarden

Bij het beperken van grensverkeer is het van groot belang dat essentieel grensverkeer, waaronder het vervoer van goederen en arbeid door grenswerkers, niet onnodig wordt gehinderd. Ongecoördineerde beperkingen aan de binnengrenzen moeten worden voorkomen en de interne markt moet zo goed mogelijk kunnen blijven functioneren. Maatregelen aan de binnengrenzen moeten proportioneel, non-discriminatoire en tijdelijk zijn. Ook is heldere communicatie aan burgers en bedrijfsleven van belang.

Leeswijzer overzicht

Het overzicht is geen verplicht handelingskader maar een verzameling van mogelijke maatregelen die in iedere situatie door de verantwoordelijke instantie binnen de bestaande bevoegdheden zorgvuldig moet worden afgewogen rekening houdend met (lokale) omstandigheden, bestaande capaciteit en eventuele risico's. Voorts is iedere verantwoordelijke instantie zelf verantwoordelijk voor het in kaart brengen en uitvoeren van de stappen die nodig zijn voor implementatie van de maatregelen. De indicaties van maatschappelijk effecten (laag, midden, hoog), de bijdrage aan het indammen van het virus (laag, midden, hoog) en uitvoerbaarheid (eenvoudig, ingewikkelder, zeer veeleisend) zijn voor de leesbaarheid van het overzicht gegeneraliseerde benaderingen waar de nuance van de specifieke omstandigheid ontbreekt. Dit moet altijd per geval worden gezien. Ook kan van de situatie afhangen of er nog andere stakeholders zijn betrokken. Uiteindelijk moet het verwachte effect op het indammen van het virus van deze maatregelen worden afgezet tegen de verwachte maatschappelijke effecten² van de maatregel. Dit is afhankelijk van de omstandigheden en zal in ieder besluit omtrent maatregelen een essentiële rol spelen. Gelet op de proportionaliteit en noodzakelijkheid van de maatregelen kunnen voor verschillende gebieden verschillende maatregelen worden getroffen en dient de situatie continue te worden gemonitord om rekening te houden met veranderende omstandigheden.

¹ Waaronder kinderopvang, onderwijs, slachthuizen, Caribisch gebied, verkiezingen, sport en recreatie

² In geval van negatieve effecten kan het noodzakelijk zijn te bezien of mitigerende maatregelen getroffen moeten worden. Hierover is goede afstemming en informatie-uitwisseling noodzakelijk. Dit kan wat betreft grensregio's worden gemonitord door de Taskforce Grensoverschrijdende samenwerking.

Beperken (niet-noodzakelijk) grensverkeer

Beslisnotitie ACC 8 oktober 2020

Geen beperkingen						
Situatie – Gezondheidsrisico's beperkt in gebied buiten NL						
Strekking Communicatieboodschap	Uitgaand: Voor Nederlanders wordt het reizen naar deze gebieden niet om gezondheidsredenen afgeraden.					
	Inkomend: Personen uit betreffende gebied kunnen naar Nederland reizen. Wel dienen de maatregelen zoals deze in NL gelden te worden gevolgd. Zo geldt het houden van 1,5 meter afstand, vermijden van drukte, bij klachten thuis blijven en laten testen.					
Mogelijke maatregel	Actie	Wie	Maatschappelijke effecten	Effect op indammen virus	Uitvoerbaarheid	Stakeholders
In NL geldende maatregelen communiceren aan inkomende reizigers (oa 1,5 meter, thuis blijven bij klachten, testen, bron en contact onderzoek) <i>Grensregio's en interstatelijk</i>	Posters en flyers in diverse talen beschikbaar maken voor verspreiding op vliegveld, treinstations, horeca etc <i>vliegverkeer, trein, bus, voetgangers</i>	Rijksoverheid Veiligheidsregio/ lokaal	laag <i>Zeer beperkte maatschappelijke effecten verwacht</i>	laag <i>Mogelijk gedragsmatige effecten</i>	eenvoudig <i>Vraagt wel om kosten voor ontwerp bureau en verspreiding</i>	Luchthavens, treinstations, horeca, musea,
	Matrixborden aan de snelweg met boodschap in Engels, en Duits/Frans bij grensregio's <i>autoverkeer</i>	Rijksoverheid Veiligheidsregio/ lokaal	laag <i>Zeer beperkte maatschappelijke effecten verwacht</i>	laag <i>Mogelijk gedragsmatige effecten</i>	eenvoudig <i>Dit is onderdeel van een bestaande capaciteit</i>	Gemeenten, provincies, waterschappen, mogelijk particuliere grondbezitters naast snelwegen
	Sociale media, rijksoverheid.nl (Engelse versie), radio <i>alle transportmodaliteiten</i>	Rijksoverheid	laag <i>Zeer beperkte maatschappelijke effecten verwacht</i>	laag <i>Mogelijk gedragsmatige effecten</i>	eenvoudig <i>Hoewel meer vraagt dan in reguliere periode is het onderdeel van gebruikelijk proces</i>	Media
Evt aanvullende lokale maatregelen communiceren aan inkomende reizigers (bijv. mondkapjesplicht) <i>Grensregio's en interstatelijk</i>	Flyers/informatieborden met aanvullende regels in diverse talen/Engels, en Duits/Frans en ander mogelijk relevante talen bij grensregio's <i>autoverkeer, voetgangers</i>	Veiligheidsregio/ lokaal	laag <i>Zeer beperkte maatschappelijke effecten verwacht</i>	laag <i>Mogelijk gedragsmatige effecten</i>	eenvoudig <i>Vraagt wel om kosten voor ontwerp bureau en verspreiding</i>	Horeca, museums, winkels, attracties,
	Inzetten van hosts die op drukke plekken rondlopen om maatregelen in Engels, Frans en/of Duits te kunnen communiceren <i>voetgangers</i>	Veiligheidsregio/ lokaal	laag <i>Zeer beperkte maatschappelijke effecten verwacht</i>	midden <i>Afhankelijk van hoe breed deze hosts worden ingezet grotere effecten</i>	ingewikkelder <i>Vraagt om personele capaciteit en bijbehorende kosten</i>	
Afreizende NLers informeren over aldaar geldende maatregelen <i>Grensregio's en interstatelijk</i>	Reisadviezen en communicatie daarover, in het bijzonder in en rond de vakantieperiodes <i>alle transportmodaliteiten</i>	Rijksoverheid	laag <i>Zeer beperkte maatschappelijke effecten verwacht</i>	laag <i>Mogelijk gedragsmatige effecten</i>	eenvoudig <i>Hoewel meer vraagt dan in reguliere periode is het onderdeel van gebruikelijk proces</i>	Autoriteiten betreffend land, grensregio's in geval van buurlanden

Beperken (niet-noodzakelijk) grensverkeer

Beslisnotitie ACC 8 oktober 2020

Ontmoedigingsbeleid						
Situatie – Verhoogde gezondheidsrisico's						
Strekking Communicatieboodschap	<p>Uitgaand: Niet-noodzakelijke reizen worden afgeraden indien een gebied of land door BZ (op advies van RIVM) vanwege gezondheidsredenen op oranje is gezet. Indien er toch naar een dergelijk gebied of land wordt gereisd geldt er een dringend advies tot 10 dagen thuisquarantaine bij terugkomst. In geval van grensoverschrijdend woon-werkverkeer is het advies om zoveel mogelijk thuis te werken waar dat kan.</p> <p>Inkomend: Voor buitenlanders die vanuit deze gebieden naar Nederland afreizen geldt: ga niet naar Nederland, evenmin voor bijvoorbeeld boodschappen, winkelen, horeca-bezoek of dagtripjes. Ook voor buitenlandse reizigers geldt een dringend advies tot 10 dagen thuisquarantaine bij aankomst in Nederland. Raadpleeg rijksoverheid.nl voor uitzonderingen op het dringend advies tot thuisquarantaine. In geval van grensoverschrijdend woon-werkverkeer is het advies om zoveel mogelijk thuis te werken waar dat kan.</p>					
Mogelijke maatregel	Actie	Wie	Maatschappelijke effecten	Effect op indammen virus	Uitvoerbaarheid	Stakeholders
Communicatie naar NLers <i>Grensregio's en interstatelijk</i>	Rijksoverheid.nl, sociale media kanalen rijksoverheid, persconferenties, in het bijzonder in en rond de vakantieperiodes	Rijksoverheid	laag <i>Geen neveneffecten verwacht</i>	laag <i>Beperkt, afhankelijk van gedragseffecten</i>	eenvoudig <i>Hoewel meer vraagt dan in reguliere periode is het onderdeel van gebruikelijk proces</i>	Media
	Matrixborden aan de snelweg met informatie thuisquarantaine	Rijksoverheid	laag <i>Geen neveneffecten verwacht</i>	laag <i>Beperkt, afhankelijk van gedragseffecten</i>	eenvoudig <i>Dit is onderdeel van een bestaande capaciteit</i>	Gemeenten, provincies, waterschappen, mogelijk particuliere grondbezitters naast snelwegen
Reisadvies <i>Grensregio's en interstatelijk</i>	Reisadvies wordt op oranje gezet – dringend advies om reizen te vermijden naar deze gebieden	Rijksoverheid	laag <i>Effecten beperkt tot vervoersbranche</i>	midden <i>Minder reisbewegingen</i>	eenvoudig <i>Hoewel meer vraagt dan in reguliere periode is het onderdeel van gebruikelijk proces</i>	Autoriteiten betreffend land, grensregio's in geval van buurlanden
Thuisquarantaine <i>Grensregio's en interstatelijk</i>	Bij aankomst in NL geldt een dringend advies tot 10 dagen thuisquarantaine <i>alle transportmodaliteiten</i>	Rijksoverheid	laag <i>Effecten beperkt tot uitreizigers (waarvan aantal zal afnemen)</i>	midden <i>Hangt af van quarantainebereidheid. Mogelijk minder reisbewegingen</i>	midden <i>Hangt er vanaf of je uitvoerbaarheid ziet als capaciteitsvraagstuk of mogelijkheid tot handhaven</i>	
Testen luchthavens <i>Interstatelijk</i>	Reizigers uit deze gebieden die aankomen op Schiphol kunnen zich laten testen in de teststraat. Een negatieve testuitslag is geen vervanging voor 10 dagen thuisquarantaine. <i>Vliegverkeer</i>	GGD	laag <i>Kan wel effect hebben op bereidheid om in quarantaine te gaan bij negatieve testuitslag</i>	midden <i>Met name effectief voor risicogebieden</i>	ingewikkelder <i>Dit vraagt veel extra capaciteit van GGD en laboratoria</i>	Luchthaven

Beperken (niet-noodzakelijk) grensverkeer

Beslisnotitie ACC 8 oktober 2020

Informatie-gestuurde controles <i>Grensregio's</i>	Mobiel toezicht veiligheidscontroles <i>autoverkeer</i>	Rijksoverheid	laag	laag	eenvoudig	
			<i>Neveneffecten zijn laag. Wel kan capaciteit dan minder worden op andere doeleinden zoals onderkennen irreguliere migratie</i>	<i>Bij eenzijdige inzet (niet i.c.m. andere maatregelen) is effectiviteit laag</i>	<i>Bestaand proces waarbij deels fysiek en deels dmv camerasysteem wordt gecontroleerd</i>	
Communicatie naar personen woonachtig/verblijvend in deze gebieden buiten Nederland die voornemens zijn een niet-noodzakelijke reis te ondernemen (inkomend verkeer) <i>Grensregio's en interstatelijk</i>	Inzet buitenlandse lokale media waar veel toeristen uit afkomstig zijn om inkomend verkeer te ontmoedigen	Veiligheidsregio/ lokaal	laag	midden	eenvoudig	Buitenlandse lokale media, bestuurders grensregio's BE en DUI
	(Mobiele) Informatieborden bij de ingang van dorpen en steden in Nederland. <i>autoverkeer</i>	Veiligheidsregio/ lokaal	laag	laag	eenvoudig	Gemeenten, provincies, waterschappen, mogelijk particuliere grondbezitters naast snelwegen
	Sociale media inzetten <i>alle transportmodaliteiten</i>	Rijksoverheid/ Veiligheidsregio/ lokaal	laag	laag	eenvoudig	
	Oproep vanuit de bewindspersonen om geen niet-noodzakelijke reizen te ondernemen <i>auto-, trein- en busverkeer, voetgangers, fietsers</i>	Rijksoverheid	midden	midden	eenvoudig	Media, binnen- en buitenlandse bestuurders grensregio's, bewindspersonen buurland
Communicatie tussen autoriteiten <i>Met name grensregio's</i>	Overleg met autoriteiten betreffende gebied om gezamenlijke boodschap uit te dragen (bijv. boodschap aan burgers om geen niet-noodzakelijke reizen te ondernemen)	Rijksoverheid/ Veiligheidsregio/ lokaal	laag	laag	eenvoudig	Media, binnen- en buitenlandse bestuurders grensregio's, bewindspersonen/ autoriteiten buurland
Beperken van aantrekkelijkheid voor personen uit hoog-risicogebieden en/of risico's bij gebruik van toeristische plekken <i>Met name grensregio's, maar kan ook</i>	Aanpassing openingstijden Horeca	Veiligheidsregio/ lokaal	laag	midden	eenvoudig	Horeca ondernemers
	Gericht toezicht op naleving regels Horeca	Veiligheidsregio/ lokaal	laag	midden	ingewikkelder	Horeca ondernemers

Beperken (niet-noodzakelijk) grensverkeer

Beslisnotitie ACC 8 oktober 2020

interstatelijk verkeer betreffen	Mogelijkheid tot uitbreiding terrassen Horeca	Veiligheidsregio/ lokaal	laag <i>Kan wel gevolgen hebben voor omliggende omgeving die daarvoor moet worden gebruikt</i>	laag <i>Draagt niet bij aan bestrijding virus in zoverre dat het een aanzuigende werking heeft. Wel mogelijk minder publiek binnen.</i>	eenvoudig <i>Wel afhankelijk van de ruimte, inrichting en andere lokale omstandigheden</i>	Horeca ondernemers
	Mogelijkheid tot inperking terrassen Horeca	Veiligheidsregio/ lokaal	midden <i>Mogelijke gevolgen horecaondernemers en mogelijk waterbedeffect</i>	midden <i>Minder samenkomsten. Wel kans op waterbedeffect.</i>	eenvoudig <i>Dit vraagt mogelijk om extra inzet en capaciteit en/of gewijzigde prioritering</i>	Horeca ondernemers
	Gebiedsgerichte aanpak bij gebieden die toeristen aantrekken (bijv. tijdelijke sluiting gebied/toegangswegen of enkel toestemming voor lokale bewoners zoals met strandpas)	Veiligheidsregio/ lokaal	midden <i>Gevolgen voor verkeerscirculatie, eventuele horeca winkels of andere bedrijven in dergelijke gebieden</i>	laag <i>Beperkt effect vanwege waterbedeffect</i>	ingewikkelder <i>Vraagt om extra handhaving en capaciteit</i>	
	Sluiting bepaalde Horeca bestemd voor grotere evenementen	Veiligheidsregio/ lokaal	hoog <i>Indien al mogelijk, zeer ingrijpend voor horecaondernemers en ook gevolgen lokale bevolking</i>	midden <i>Minder grootschalige evenementen.</i>	ingewikkelder <i>Dit vraagt mogelijk om extra inzet en capaciteit en/of gewijzigde prioritering</i>	Horeca ondernemers
	Handhaven ingezetenen criterium coffeeshops	Veiligheidsregio/ lokaal	laag <i>Lokaal gevolgen coffeeshopondernemers en mogelijk waterbedeffect</i>	laag <i>Effect hangt af van plaats van nuttigen.</i>	ingewikkelder <i>Dit vraagt mogelijk om extra inzet en capaciteit en/of gewijzigde prioritering</i>	Coffeeshopondernemers, nabijgelegen gemeenten/veiligheidsregio's
Woon-werkverkeer Grensregio's	Werk zoveel mogelijk thuis waar mogelijk	Rijksoverheid	midden <i>Personen voor wie thuiswerken niet mogelijk is kunnen wel reizen</i>	midden <i>Minder reisbewegingen en minder samenkomsten.</i>	ingewikkelder <i>Hangt er vanaf of je uitvoerbaarheid ziet als capaciteitsvraagstuk of mogelijkheid tot handhaven</i>	Werkgevers en werknemersorganisaties, bedrijven
School/universiteit verkeer Grensregio's	Enkel uitzondering voor reisdoel op dringend advies tot thuisquarantaine.	Rijksoverheid	laag <i>Mogelijke effecten op horeca, winkels en andere bedrijven</i>	midden <i>Scholieren en studenten hebben in beginsel geen contacten buiten school of universiteit</i>	ingewikkelder <i>Hangt er vanaf of je uitvoerbaarheid ziet als capaciteitsvraagstuk of mogelijkheid tot handhaven</i>	Universiteiten, onderwijsbonden, leerlingen

Beperken (niet-noodzakelijk) grensverkeer

Beslisnotitie ACC 8 oktober 2020

Verbod niet-noodzakelijke reizen						
<i>Situatie 1 – Landen buiten EU+ gebied waarvoor het EU inreisverbod geldt (Derde landen)</i>						
<i>Situatie 2 - gezondheidssituatie in gebied is zeer zorgwekkend en maatregelen onder het ontmoedigingsbeleid sorteren niet het gewenste effect (EU+ gebied)</i>						
Strekking Communicatieboodschap	<p>Uitgaand: Niet-noodzakelijke reizen worden afgeraden indien een gebied of land door BZ (op advies van RIVM) vanwege gezondheidsredenen op oranje is gezet. Indien er toch naar een dergelijk gebied of land wordt gereisd geldt er een dringend advies tot 10 dagen thuisquarantaine bij terugkomst.</p> <p>Inkomend: Voor betreft personen met lang verblijf in gebieden waarvoor het verbod geldt wordt toegang tot Nederland geweigerd voor niet-noodzakelijke reizen (reizen niet vallend onder één van de uitzonderingscategorieën).</p>					
Mogelijke maatregel	Actie	Wie	Maatschappelijke effecten	Effect op indammen virus	Uitvoerbaarheid	Stakeholders
Communicatie <i>Grensregio's en interstatelijk</i>	Sociale media, rijksoverheid.nl, persconferenties	Rijksoverheid	laag <i>Geen neveneffecten verwacht</i>	laag <i>Effectiviteit hangt af van gedragseffecten</i>	eenvoudig <i>Hoewel meer vraagt dan in reguliere periode is het onderdeel van gebruikelijk proces</i>	Media
EU inreisverbod derde landen <i>Interstatelijk</i>	Nationale implementatie van het verbod	Rijksoverheid	groot <i>Gevolgen voor luchtvaart, toerismesector in NL en internationaal bedrijfsleven</i>	midden <i>Minder reisbewegingen en minder samenkomsten</i>	ingewikkelder <i>Met name door uitzonderingscategorieën en geen eenduidige formats om aan te tonen dat iemand onder bepaalde categorie valt.</i>	EU-lidstaten, luchtvaartmaatschappijen
Reisadvies <i>Grensregio's en interstatelijk</i>	Reisadvies wordt op oranje gezet – dringend advies om niet-noodzakelijke reizen te vermijden	Rijksoverheid	laag <i>Effecten beperkt tot vervoersbranche</i>	midden <i>Minder reisbewegingen</i>	eenvoudig <i>Hoewel meer vraagt dan in reguliere periode is het onderdeel van gebruikelijk proces</i>	Autoriteiten betreffend land, grensregio's in geval van buurlanden
Thuisquarantaine <i>Grensregio's en interstatelijk</i>	Bij aankomst in NL geldt een dringend advies tot 10 dagen thuisquarantaine	Rijksoverheid	laag <i>Effecten beperkt tot uitreizigers (waarvan aantal zal afnemen)</i>	midden <i>Hangt af van quarantainebereidheid. Mogelijk minder reisbewegingen</i>	eenvoudig <i>Zolang het een dringend advies betreft is het relatief eenvoudig uitvoerbaar</i>	
Testen luchthavens <i>Interstatelijk</i>	Reizigers uit deze gebieden die aankomen op Schiphol kunnen zich laten testen in de teststraat. Een negatieve testuitslag is geen vervanging voor 10 dagen thuisquarantaine.	GGD	laag	midden <i>Met name effectief voor risicogebieden</i>	ingewikkelder <i>Dit vraagt veel extra capaciteit van GGD en laboratoria</i>	Luchthaven
Woon-werkverkeer <i>Grensregio's</i>	Enkele grensverkeer toegestaan voor cruciale/vitale beroepen		midden <i>Lokale effecten op bedrijven en organisaties die niet als cruciaal worden aangemerkt</i>	midden	ingewikkelder <i>Hangt er vanaf of je uitvoerbaarheid ziet als capaciteitsvraagstuk of mogelijkheid tot handhaven</i>	Werkgevers en werknemersorganisaties, bedrijven

Beperken (niet-noodzakelijk) grensverkeer

Beslisnotitie ACC 8 oktober 2020

<p>Vliegverbod (<i>ultimum remedium</i>)</p> <p><i>Interstatelijk</i></p>	<p>Verbod van elk luchtverkeer tussen NL en betreffende gebied</p> <p><i>Vliegverkeer</i></p>	<p>Rijksoverheid</p>	<p>hoog</p> <p><i>Grote gevolgen voor luchtvracht; ook noodzakelijke reizen kunnen niet worden uitgevoerd; effect op luchtvaartmaatschappijen</i></p>	<p>midden</p> <p><i>Minder reisbewegingen en minder samenkomsten</i></p>	<p>eenvoudig</p> <p><i>De Minister van I&W geeft uitvoering aan vliegverbod na blauwe brief van uit de Minister van VWS. Hierbij heeft het RIVM een dwingend adviserende rol</i></p>	<p>Luchtvaartmaatschappijen, RIVM, autoriteiten betreffende land</p>
<p>Herinvoering van de binnengrenscontroles (<i>ultimum remedium</i>)</p> <p><i>Grensregio's en interstatelijk</i></p>	<p>Toegang van personen weigeren als er sprake is van een gevaar van de openbare orde of nationale veiligheid op basis van volksgezondheidssituatie.</p> <p><i>auto-, vracht-, trein- en busverkeer, voetgangers, fietsers</i></p>	<p>Rijksoverheid</p>	<p>hoog</p> <p><i>Grote gevolgen voor essentieel grensverkeer, waaronder vrachtverkeer door vertragingen en de mogelijkheid voor mobiele werknemers om te reizen wat gevolgen kan hebben voor sectoren afhankelijk van mobiele werknemers.</i></p>	<p>midden</p> <p><i>Minder reisbewegingen en minder samenkomsten</i></p>	<p>zeer veeleisend</p> <p><i>Vraagt enorm veel capaciteit van verschillende instanties (bijstand aan de KMar)</i></p>	<p>Binnen- en buitenlandse bestuurders grensregio's, bewindspersonen/ autoriteiten buurland, Europese Commissie</p>